

İSO 500 ve İzmirli Firmalar

Ahmet KARAYİĞİT

İstatistikler; geçmişi ve bugünü doğru anlamak ve geleceği doğru planlamak açısından son derece önemli.

Ülkemizde son günlerde kamu kurumlarının yayınladığı veriler arasında görülen uyumsuzluk nedeniyle bu veriler üzerinde siyasi ayarlamaların yapıldığı yönünde düşünceler bulunuyor.

Piyasaların içinde yer alan ve nabızı daha iyi tutabilen kişi ve kurumların yapmış oldukları gözlemler ve çalışmaların, devletin kurumlarının yayınladıkları istatistiklerin birbirleri ile uyumlu görüntü çizmemesi de bu şüpheleri kuvvetlendiriyor.

Bu uyumsuzluk İSO'nun her yıl düzenli olarak yayınladığı 500 Büyük ve İkinci 500 Büyük raporlarında da belirgin bir şekilde göze çarpıyor.

İSO'nun 500 büyük firma anketleri, reel sektör açısından ekonominin durumunu yakalamak bakımından son derece önemli bir çalışma.

Açıklanan rakamlara göre, ilk bin sanayi kuruluşunun GSMH'ya yaptığı katkı yüzde 14 düzeyinde kaldı.

Bu rakam, 2005 yılında bir önceki yıla göre yüzde 0.7 oranında düşüş olduğunu gösteriyor.

İlk 500'ün Türkiye sanayi sektörü brüt katma değeri içinde 2004 yılındaki %62,4'lük payı 2005'te %59,1'e ve ikinci 500 büyük sanayi kuruluşunun yarattığı brüt katma değer 2004 yılında yüzde 4,6 iken, bu oran 2005 yılında %4,1'e indi.

Bu rakamlara göre 2005 yılında, 1000 büyük sanayi kuruluşunun yarattığı brüt katma değer Türkiye sanayi sektöründeki payı 3.6 ve imalat sanayisi katma değerindeki payı ise 4.3 puan düşüş gösterdi.

2005 yılında İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun üretimden satışları sabit fiyatlarla yüzde 1.9, toplam satışları ise yüzde 1.5 artıyordu.

Buna karşın kâr ve zarar toplamı sabit fiyatlarla ilk 500'de yüzde 28,8 ve ikinci 500'de yüzde 18.6 oranında azalıyor.

2005 yılında ekonomimizde büyüme rakamlarında görülen pırıltılı havanın ne yazık ki en büyük kuruluşlar rakamlarına yansımadağı açıkça gözüküyor.

ISO 500 içinde İzmirli Firmalar

Listeye toplam 47 ilden şirketler giriyor.

Listede 207 firma ile İstanbul'un ağırlığı net olarak hissediliyor.

2004 yılında listede İzmir'den 43 firma yer alırken bu sayı 2005'te 47'ye yükseliyor ve İzmir ikinci sırada yer alıyor.

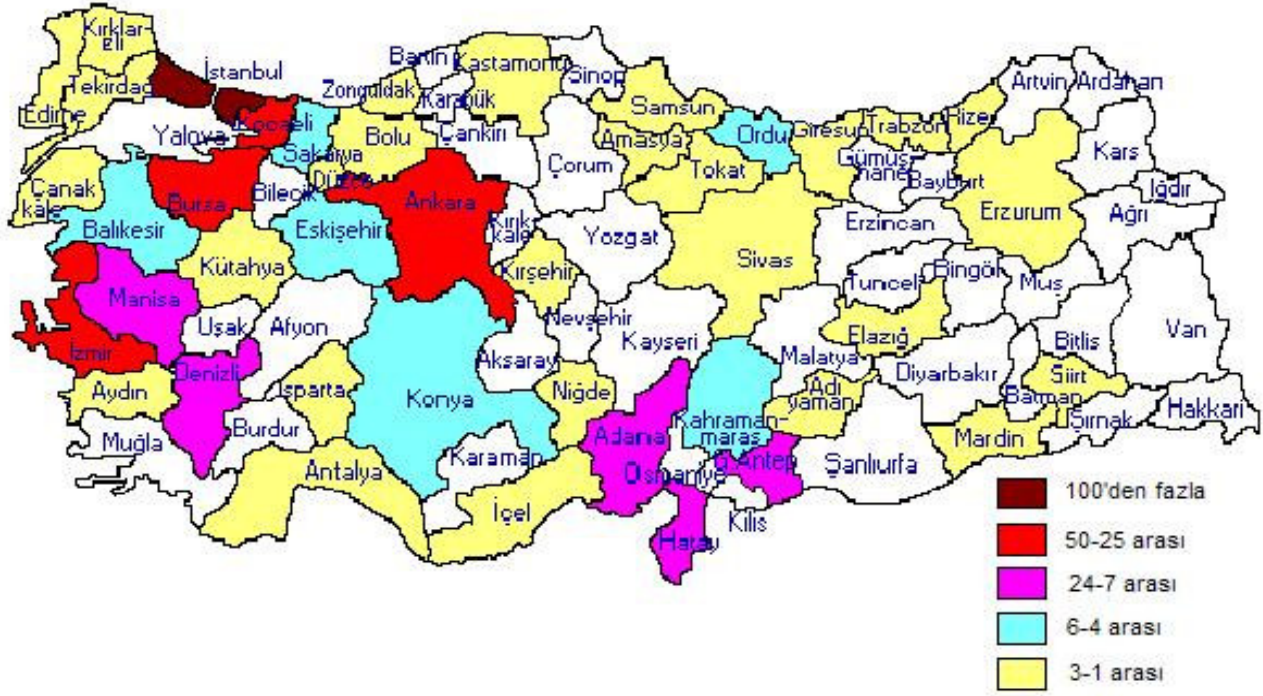
Tablo 1: ISO 500 Firmalarının İllere Göre Dağılımı³

İl	Sayı	İl	Sayı	İl	Sayı
İstanbul	207	K.Maraş	4	Siirt	1
İzmir	47	Trabzon	3	Tokat	1
Ankara	34	Antalya	3	Adıyaman	1
Bursa	32	Bolu	3	Amasya	1
Kocaeli	26	Isparta	3	Çankırı	1
Kayseri	15	Samsun	2	Elazığ	1
Gaziantep	10	Sivas	2	Erzurum	1
Adana	8	Tekirdağ	2	Karabük	1
Denizli	8	Zonguldak	2	Karaman	1
Hatay	8	Aydın	2	Kastamonu	1
Manisa	8	Çanakkale	2	Kırklareli	1
Eskişehir	7	Düzce	2	Kırşehir	1
Ordu	6	Edirne	2	Kütahya	1
Sakarya	6	Giresun	2	Mardin	1
Balıkesir	5	İçel	2	Rize	1
Konya	5	Niğde	2		

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

Üçüncü sıradaki Ankara listeye 7'si kamu olmak üzere 34 firma sokuyor. Ankara'yı; 2 firma eksiği ile Bursa(32), 26 firma ile Kocaeli, 15 firma ile Kayseri ve 10 firma ile Gaziantep izliyor.

³ ISO 500 içinde kimliği gizli bulunan 15 firma listeye dâhil edilmemiştir. Bu 15 firmadan 11 tanesi İstanbul Sanayi Odasına, 1 tanesi Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası'na, 1 tanesi Ege Bölgesi Sanayi Odası'na, 1 tanesi Manisa Ticaret ve Sanayi Odası'na ve 1 tanesi de Adana Sanayi Odası'na kayıtlıdır.

Harita üzerinde yapılan değerlendirmede, Marmara Bölgesi illerinin neredeyse tamamının ve Ege Bölgesi illerinin çoğunluğunun listeye firma sokmayı başardığı görülüyor.

Bu bölgeleri Akdeniz ve İç Anadolu bölgeleri takip ediyor.

Listeye soktukları firma sayısı bakımından İstanbul listede **Birinci Grup** olarak kabul edilirse;

- İzmir, Ankara, Bursa ve Kocaeli **II. Grup** (25-50 firma arası),
- Kayseri, Gaziantep, Adana, Denizli, Hatay, Manisa ve Eskişehir **III. Grup** (7-24 firma arası),
- Ordu, Sakarya, Balıkesir, Konya ve Kahramanmaraş **IV. Grup** (4-6 arası) ve
- Listedeki diğer iller **V. Grup** (1-3 arası)

olarak değerlendirilebilir.

Birinci grupta 1, ikinci grupta 4, üçüncü grupta 7 il bulunuyor, buna karşın dördüncü grupta daha çok sayıda il bulunması gerektiği düşünülürken sayı 5'te kalıyor.

İkinci grupta yer alan illerin ülkemizin sanayi açısından en gelişmiş illeri olduğu görülüyor.

Haritada sarı ile işaretlenmiş bulunan 5. grupta yer alan ve listeye 1-3 arası firma sokmayı başaran kent sayısı 30.

5. grupta yer alan firmaların ülke geneline dağılımının diğer guruplara kıyasla daha homojen olduğu gözlemleniyor.

Listeye kamudan 15 firma girerken İzmir'den kamuya ait olarak listeye giren tek firma Petkim oluyor.

Listeye İzmir'den giren firmaların yüzdeleri değerlendirildiğinde gıda sektörünün üstünlüğü göze çarpıyor.

13 firma ile en yüksek rakamı yakalayan gıda sektörünü 7 firma ile petro-kimya ve 6 firma ile inşaat ve malzemeleri sektörü izliyor.

Gıda haricindeki sektörlerin yüzdesel ağırlıkları birbirine yakın aralıklarda oluşuyor.

İzmirli firmalar açısından 2005 yılında ülke geneline paralel olarak olumsuz geçmiş görünüyor.

İzmirli firmalar ortalamada, üretimden satışlarını yüzde 26.6 oranında ve satış hasılatlarını yüzde 10 oranında artıyor olmalarına karşın karlılıklarında ciddi bir düşüş söz konusu.

İzmir'den 12 firma zarar etmiş durumda ve ortalamada kar düşüşü yüzde 129.4 düzeyinde.

Tablo 2: İzmirli Firmaların Sektörel Dağılımı

Sektör	Sayı	Yüzde
Gıda	13	27,7
Petro-Kimya	7	14,9
İnşaat ve Malzemeleri	6	12,8
Tekstil	5	10,6
Otomotiv	4	8,5
Kağıt-Ambalaj	4	8,5
Maden-Metal	3	6,4
Elektrik, Elektronik, Dayanıklı Tüketim	3	6,4
Tütün	2	4,3
Toplam	47	100,0

Tablo 3: İzmirli Firmaların ISO 500 Büyük Firma İçindeki Konumları

	Toplam			Ortalama		
	2004	2005	Artış Oranı (%)	2004	2005	Artış Oranı (%)
Firma Sayısı	43	47	9,3	43	47	9,3
Üretimden Satışlar (Net) [YTL]	6.098.289.296	8.440.687.231	38,4	141.820.681	179.589.090	26,6
Satış Hâsılatı (Net) [YTL]	7.513.842.337	9.037.141.226	20,3	174.740.519	192.279.601	10,0
Brüt Katma Değer [YTL]	1.524.063.449	2.517.567.397	65,2	35.443.336	53.565.264	51,1
Öz Sermaye [YTL]	4.022.365.338	4.910.412.419	22,1	93.543.380	104.476.860	11,7
Net Aktifler Tutarı [YTL]	7.654.451.975	9.775.821.195	27,7	178.010.511	207.996.196	16,8
Dönem Karı [V.Ö.] Tutarı [YTL]	162.213.111	-52.087.672	-132,1	3.772.398	-1.108.248	-129,4
İhracat Tutarı [1.000 \$]	1.503.189	2.124.495	41,3	34.958	45.202	29,3
Ücretle Çalışanlar Ortalaması	27.675	34.540	24,8	644	735	14,2

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

AR&GE BÜLTEN 2006 EYLÜL - BÖLGESEL

Buna karşın, toplamda 52 milyon YTL üzerinde zarar ediyor gözüken İzmirli firmaların içinden 222 milyon YTL üzerinde zarar eden kamu kuruluşu Petkim çıkarıldığı takdirde İzmirli firmaların vergi öncesi toplam dönem karı 169.991.221 YTL ve ortalama firma karlılığı 3.7 milyon YTL oluyor.

Tablo 4: İzmirli Firmaların Türkiye İçindeki Payları, 2005

	İzmir	Türkiye	İzmir'in Payı (%)
Firma Sayısı	47	500	9,4
Üretimden Satışlar (Net) [YTL]	8.440.687.231	148.338.473.341	5,7
Satış Hâsılatı (Net) [YTL]	9.037.141.226	185.248.926.724	4,9
Brüt Katma Değer [YTL]	2.517.567.397	57.429.605.635	4,4
Öz Sermaye [YTL]	4.910.412.419	82.757.512.619	5,9
Net Aktifler Tutarı [YTL]	9.775.821.195	155.991.365.534	6,3
Dönem Karı [V.Ö.] Tutarı [YTL]	-52.087.672	8.319.349.999	0,0
İhracat Tutarı [1.000 \$]	2.124.495	36.454.610	5,8
Ücretle Çalışanlar Ortalaması	34.540	498.870	6,9

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası

İzmirli firmalar sayısal olarak ilk 500 içinde yüzde 9.4'lük paya sahip olmalarına karşın diğer kalemlerde daha düşük yüzdelerle pay alabilmektedir. Bu kalemlerden en iyi olanları yüzde 6.9 ile istihdama yaptığı katkı ve yüzde 6.3 ile net aktifler olarak görülmektedir.

İstanbul; sermaye, beyin gücü vb. unsurları kendine çekmekte ve diğer illerden sıyrılarak öne çıkmaktadır.

Giderek daha çok firmanın merkezini İstanbul'a taşıması listede İstanbul'un ağırlığını giderek artırmaktadır.

Buna karşın rakamlar İzmir'in sanayide ülkemizin önde gelen bir merkezi olduğunu net bir şekilde göz önüne sermektedir.

İzmirli firmaların ISO 500 içindeki payları ülke genelinde düşük gibi görülüyor olmasına karşılık İzmir, ülke içinde ikincilik özelliğini sürdürmektedir.

Vergi ve ihracat rakamlarında ortaya koyduğu performansın ardından ISO 500 rakamları ile İzmir'in ülkemiz ekonomisinin ikinci üssü olduğu bir kez daha kanıtlanmaktadır.

İzmir kökenli baz büyük firmaların merkezlerini İstanbul'a taşımış olmalarına rağmen bu rakamların yakalanmasının önemli bir başarı olduğuna inanıyoruz.

- İzmir'e ayrılan kamu kaynaklarının artması,
- Kronik kentsel sorunlarının çözülmesi,
- Havayolu taşımacılığında süregelen ivmenin artması

- Kalkınma Ajansının devreye girmesi ve
- EXPO 2015 adaylığının kazanılması halinde

oluşacak olumlu atmosferin etkileri ile kentin sahip olduğu potansiyelin daha iyi değerlendirilebileceğini ve İzmir'in daha önemli başarılarla imza atacağına inanıyoruz.